

Filozofická fakulta Univerzity Palackého

**Frazeologický anglicko-český slovník z oblasti
patentových přihlášek**

(Bakalářská práce)

2023

Ing. Adéla Karlíková, MSc

Filozofická fakulta Univerzity Palackého

Katedra anglistiky a amerikanistiky

Frazeologický anglicko-český slovník z oblasti patentových přihlášek.

Phraseological English-Czech dictionary in the field of patent applications.

(Bakalářská práce).

Autor: Ing. Adéla Karlíková, MSc

Studijní obor: Angličtina se zaměřením na komunitní tlumočení a překlad

Vedoucí práce: Mgr. Michal Kubánek

Olomouc 2023

Počet znaků: 69 588 (bez appendixů)

Počet stran (podle znaků /1800): 39

Počet stran (podle čísel): 52

Anotace v češtině

Tato bakalářská práce se zabývá výrazy běžně používanými v patentových přihláškách. Konkrétně se práce zaměřuje na seznam anglických frází a jejich překlad do češtiny. Teoretická část přibližuje problematiku patentových přihlášek a způsob jejich překladu. Dále jsou popsány příznakové jazykové prvky často se vyskytující v patentové dokumentaci a také je uvedena krátká definice lexikálních svazků. Analytická část zahrnuje seznam nejčastějších anglických frází používaných v patentech, přičemž ke každé z nich je přiřazen odpovídající překladový protějšek v českém jazyce. Součástí analýzy je také kolokační glosář zahrnující příkladové věty s jejich navrženým překladem.

Klíčová slova: patent, vynález, fráze, kolokace, korpus, překlad patentové dokumentace, lexikální svazky

Anotace v angličtině

This bachelor's thesis deals with terms commonly used in patent applications. Specifically, the work focuses on a list of English phrases and their translation into Czech. The theoretical part provides an overview of the patent applications and the method of their

translation. Furthermore, characteristic linguistic phenomena often found in patent documentation and short definition of lexical bundles are described. The analytical part includes a list of the most frequent English phrases used in patents, with each of them assigned a corresponding translated counterpart in the Czech language. The analysis also includes a collocation glossary, including example sentences with their proposed translation.

Key words: patent, invention, phrase, collocation, corpus, patent document translation, lexical bundles

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla úplný seznam citované a použité literatury.

V Olomouci dne 09. 12. 2023

Ing. Adéla Karlíková, MSc

ZADÁNÍ PRÁCE

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2021/2022

Studijní program: Angličtina se zaměřením na komunitní
tlumočení a překlad
Forma studia: Prezenční

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

Jméno a příjmení: Ing. Adéla KARLÍKOVÁ MSc.
Osobní číslo: F200321
Adresa: Šardice 180, Šardice, 69613 Šardice, Česká republika
Téma práce: Frazeologický anglicko-český slovník z oblasti patentových přihlášek
Téma práce anglicky: Phraseological English-Czech dictionary in the field of patent applications
Jazyk práce: Čeština
Vedoucí práce: Mgr. Michal Kubánek
Katedra anglistiky a amerikanistiky

Zásady pro vypracování:

Hlavním úkolem je vytvořit dvojjazyčný anglicko-český frazeologický slovník na základě korpusové analýzy vybraných textů patentových přihlášek. V teoretické části budou představeny pojmy důležité pro zpracování slovníku, zejména z oblasti lexikografie a frazeologie, korpusové lingvistiky a práce s korpusovým manažerem. Bude také představen textový typ patentové přihlášky a zaužívaný způsob jejich překladu. Krátce budou popsány jednotlivé nástroje pro analýzu korpusových dat. Praktická část bude rozdělena do tří částí. V první části bude představen vytvořený korpus – jeho velikost a organizace jednotlivých témat a sekcí. Korpus bude sestávat z patentových přihlášek o celkovém rozsahu alespoň 100 tisíc slov pro dostatečnou kvalitu výsledného slovníku. Témata dokumentů budou vybírána z pěti odvětví – lékařství, chemie, elektrotechnika, strojírenství a stavebnictví. Druhou část bude tvořit analýza korpusu. K analýze bude využit nástroj pro analýzu korpusových dat, pomocí kterého budou na základě frekvence a distribuce vybrány frazémy, které budou následně seřazeny podle abecedy a zahrnuty do zpracovávaného slovníku spolu s jejich českými protějšky. Slovník bude organizován ve formě tabulky, kde bude vždy zahrnut anglický frazém a příklad jeho použití v kontextu, český frazém a příklad jeho použití v kontextu; pátý sloupec bude věnován případným komentářům. Třetí část bude zahrnovat diskuzi zajímavých nebo problematických jednotek s návrhem jejich řešení.

Seznam doporučené literatury:

1. BIBER, Douglas, Susan CONRAD a Randi REPPEN. *Corpus linguistics: investigating language structure and use*. Repr. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. Cambridge approaches to linguistics. ISBN 0521499577.
2. ČERMÁK, František, Renata BLATNÁ, ed. *Manuál lexikografie*. Jinočany: H & H, 1995. ISBN 8085787237.
3. ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecní: Czech and general phraseology*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0.
4. ČERMÁK, František. *Korpus a korpusová lingvistika*. Praha: Karolinum, 2017. ISBN 9788024637105.
5. GOZDŹ-ROSKOWSKI Stanislaw, PONTRANDOLFO Gianluca. *Phraseology in Legal and Institutional Settings: A corpus-based Interdisciplinary Perspective*. Londýn/New York: Routledge, 2019. ISBN 9780367313050.
6. OLOHAN, Maeve. *Scientific and technical translation*. Londýn: Routledge, Taylor & Francis Group, 2016. Routledge translation guides. ISBN 978-0415837866.
7. WIPO. *WIPO Patent Drafting Manual, 2. vyd.*. Ženeva: WIPO, 2022. ISBN 978-92-805-3264-7.
8. WIPO. *WIPO Guide to Using Patent Information*. Ženeva: WIPO, 2015. ISBN 978-92-805-2651-6.

Velmi ráda bych poděkovala vedoucímu bakalářské práce Mgr. Michalu Kubánkovi za cenné rady, ochotu a odborné vedení.

Jako poděkování bych chtěla tuto práci věnovat mé matce, která byla po celou dobu mého studia velkou pomocí a motivací.

V Olomouci dne 09. 12. 2023

Ing. Adéla Karlíková, MSc

Obsah

SEZNAM POUŽITÝCH PATENTŮ	8
SEZNAM ZKRATEK	9
ÚVOD	10
1 PATENT JAKO PRÁVNÍ DOKUMENT	13
1.1 OBSAH A FUNKCE PATENTU.....	13
1.2 PATENTOVATELNOST A PŘIHLAŠOVÁNÍ	14
1.3 STRUKTURA PATENTU	16
1.4 PŘEKLAD PATENTŮ.....	20
2 PATENT Z POHLEDU JAZYKA	23
2.1 PŘÍZNAKOVÉ JAZYKOVÉ PRVKY ANGLICKY PSANÝCH PATENTŮ	24
2.2 PŘÍZNAKOVÉ JAZYKOVÉ PRVKY ČESKY PSANÝCH PATENTŮ	24
2.3 LEXIKÁLNÍ SVAZKY	25
3 METODOLOGIE	28
4 ANALÝZA PŘEKLADOVÝCH PROTĚJŠKŮ	30
ZÁVĚR	39
PŘÍLOHY	41
SUMMARY	48
BIBLIOGRAFIE.....	50

Seznam použitých patentů

Korpus_US	Korpus_CZ
US8884179B2	CZ303244B6
US9456931B2	CZ304303B6
US10190065B2	CZ305371B6
US10337243B2	CZ305733B6
US10617071B2	CZ307127B6
US10638826B2	CZ307164B6
US10912579B2	CZ307292B6
US11108827B2	CZ307309B6
US11140960B2	CZ307448B6
US11304503B2	CZ307512B6
US11374301B2	CZ307516B6
US11636947B2	CZ307519B6
US11681440B2	CZ307543B6
US11699821B2	CZ307686B6
US11710182B2	CZ307720B6
US11717527B2	CZ307728B6
US11724366B2	CZ307733B6
US11724458B2	CZ307743B6
US11734737B2	CZ307776B6
US11745326B2	CZ307874B6
US11770577B2	CZ308069B6
US11793636B2	CZ308665B6
US20130195248A1	CZ309295B6
US20160265053A1	CZ305470B6
US20180086994A1	CZ2014885A3
US20180257270A1	CZ306566B6
US20180333249A1	CZ306281B6
US20220256944A1	CZ308064B6
US11547019B2	CZ309426B6
US20230335219A1	CZ20032604A3

Seznam zkratek

EPO	Evropský patentový úřad (European Patent Office)
EU	Evropská unie
INID	Mezinárodně dohodnutá čísla pro identifikaci dat (Internationally agreed numbers for the identification of (bibliographic) data)
ÚPV	Úřad průmyslového vlastnictví
WIPO	Světová organizace duševního vlastnictví (World Intellectual Property Organization)
Zákon o vynálezech	Zákon o vynálezech, průmyslových vzorech a zlepšovacích návrzích č. 527/1990 Sb.

Úvod

Člověk má odnepaměti potřebu vymýšlet něco nového, aby si usnadnil každodenní život. Jakmile narazí na technickou překážku, má tendenci ji vyřešit. Jak píše ve svém manuálu Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO, 2022, s. 6), svědčí to o lidské vynalézavosti a v souvislosti s tím samozřejmě i o velkém množství přihlašovaných patentů ročně. Pro lepší představu lze uvést, že v České republice bylo za rok 2022 podáno 5 093 patentových přihlášek¹ a na celém světě bylo ve stejném roce podáno 3 482 600 patentových přihlášek². Přihlašování patentů obecně usnadňuje šíření technických poznatků a rozvoje, avšak je nutné před podáním zajistit kvalitní a dobře strukturovanou patentovou přihlášku, která obsahuje všechny náležitosti a správnou terminologii.

Patentové přihlášky jsou svou strukturou a používaným registrem velmi specifickým právním dokumentem. To samé platí i o jejich překládání, které se podle Olohanové (2015, s. 129) vyznačuje striktním a velmi úzce variabilním překladem jednotlivých termínů. Z tohoto důvodu by jak pro začínající, tak i pro zkušenější patentové překladaatele bylo přínosné mít po ruce přehled frází běžně používaných v patentových přihláškách a jejich překladové protějšky. Odborné termíny lze najít v mnoha technických dvojjazyčných slovnících (viz například Zahradníček, 2002), avšak obecnější slovní spojení jsou uceleně zpracované jen málo a každý překladatel si musí vytvořit svůj vlastní seznam výrazů, které nejvíce používá. Lze vyjmenovat několik příkladů obecných frází, které uvádí Olohanová, jako je *characterised in that, wherein, of the invention* atp.

Podle mého názoru je téma patentů zajímavé tím, jak málo se o něm ví. Veřejnost samozřejmě má obecně určité povědomí o tom, co znamená *patent* nebo *vynález* a k čemu slouží, avšak problematika patentů je daleko rozsáhlejší. Pouze odborníci v oboru a lidé zabývající se patenty profesionálně (například pisatelé patentů, patentoví zástupci nebo úředníci na patentovém úřadě) vědí, jak náročné je napsat, přihlásit a v neposlední řadě také přeložit patentovou přihlášku. To vše vyžaduje odborné znalosti získané léty praxe. Hlavním problémem při překladu patentových přihlášek z anglického jazyka do českého je proto právě neznalost zavedené terminologie a z toho plynoucí příliš doslovný překlad. To může vést k odchýlení se od rozsahu vynálezu popisovaného v patentové přihlášce a

¹ Viz zde: https://www.czso.cz/csu/czso/patentova_statistika.

² Viz zde: <https://www.wipo.int/en/ipfactsandfigures/patents>

k narušení ochrany vynálezu. Z toho mohou následně plynout velké finanční i materiální náklady.

Cílem práce je shrnout nejčastěji používané obecné anglické fráze vyskytující se v patentech a poskytnout k nim odpovídající překladový protějšek v jazyce českém, prodiskutovat případné problémy či nejasnosti při překladu těchto frází a vytvořit kolokační glosář zahrnující ukázkové věty v angličtině vyjmuté z anglicky psaných patentů a mnou navržený překlad těchto vět. Takový seznam by měl zefektivnit patentovým překladatelům jejich práci a zkrátit čas, který by překladatel jinak musel věnovat hledání správného překladového protějšku. Z analýzy související literatury jsem zjistila, že neexistuje žádný ucelený slovník takových obecných frází a podrobně jsou fráze z oblasti patentů zpracované jen málo. Tato práce by měla překladatelům pomoci lépe se orientovat v patentové terminologii.

Nejprve je v práci nastíněna problematika patentů a patentových přihlášek, zejména je popsán způsob jejich přihlašování, podmínky patentovatelnosti a také struktura patentu, přičemž struktura zahrnuje popis jednotlivých částí, které jsou úřady vyžadovány pro úspěšné přihlášení patentu. Jedna část této kapitoly je věnována i překladu patentů, tedy jaké jsou způsoby překladu patentové dokumentace a co vše je třeba při překladu brát v úvahu. Následuje pojednání o příznakových jazykových prvcích, které běžně tvoří strukturu v anglických nebo českých patentech, a to zejména jakým způsobem jsou tvořeny věty a jaká slova jsou často využívána. Součástí této kapitoly je i diskuze o lexikálních svazcích a jejich rozdělení.

Metodou mé práce k vytvoření seznamu nejčastějších frází vyskytujících se v patentech je následující postup. Pomocí databáze *Orbit Intelligence* vytvořím dva korpusy, přičemž jeden korpus bude sestávat z patentů přihlášených v České republice a druhý z patentů přihlášených ve Spojených státech amerických. Oba korpusy dále zpracuji v korpusovém manažeru *Sketch Engine* pro získání seznamů *key words*, jejichž funkcí je seřazovat slova, která se objevují v analyzovaných korpusech s větší frekvencí než v referenčním korpusu, a vyberu ta nejčastěji se vyskytující slova. Z analyzovaných korpusů navíc vygeneruji i seznamy N-gramů, které zahrnují shluky po sobě jdoucích slov, které se spolu často objevují, a porovnáám s nimi vybraná slova ze seznamu *key words* pro nalezení frází. Pro ověření, zda jdou fráze úplně, použiji funkci *Concordance*, která zobrazuje fráze v kontextu.

Na základě toho budou vytvořeny dva seznamy frází – anglický a český, které porovnáme pro nalezení vhodného českého překladového protějšku k obecným anglickým frázím vyskytujícím se v patentech. Každá fráze bude dále rozebrána z pohledu obsahu a funkce. Součástí práce bude také kolokační glosář nejčastěji se vyskytujících frází, který bude zahrnovat příkladné anglické věty excerpované z analyzovaného anglického korpusu, ke kterým navrhnu český překlad.

Závěrečná část této práce bude zahrnovat shrnutí výsledků provedené analýzy a budou diskutovány problémy a překážky, které vyvstaly při zpracovávání této bakalářské práce. Nakonec bude pojednáno o možnostech dalšího výzkumu.

1 Patent jako právní dokument

V této práci popíšu, jak se definuje patent a jaké požadavky musí vynález splňovat, aby byl patentovatelný, a co naopak patentovat nelze. Krátce se zmíní i o tom, jak probíhá přihlašování patentů. Velmi důležitou kapitolou pro tuto práci je struktura patentu, tedy jaké kapitoly a jaký obsah musí patent zahrnovat, aby uspěl u patentového úřadu.

1.1 Obsah a funkce patentu

Podle Olohanové (2016, s. 106) je patent definován jako právní dokument, jehož obsah představuje hlavní aspekty vynálezu a zajišťuje ochranu vynálezu a práva vynálezci. To znamená, že nikdo nemůže vyrábět či napodobovat či používat vynález bez toho, aniž by si předem zajistil svolení držitele patentu. Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO) (2022, s. 9) zmiňuje, že patent držiteli uděluje výlučné právo nakládat s vynálezem tak, jak je popsáno v nárocích, a to v rámci omezené zeměpisné oblasti.

Držitel patentu může dle WIPO, (2022, s. 6) profitovat z výroby produktu popisovaného v patentu, také může vynález prodat či poskytovat na něj licenci. V případě, že někdo toto výlučné právo držitele patentu poruší, tzn. bude vyrábět, prodávat nebo importovat produkt chráněný tímto patentem nebo aplikovat postup chráněný patentem, a to v zemi, ve které je patent platný, může držitel patentu tuto osobu žalovat. Tato osoba je pak povinna přestat porušovat práva patentu a zaplatit náhradu škody. Olohanová (2016, s. 109–110) však zpřesňuje, že soudní proces může být velmi finančně náročný a složitý, tudíž je držitel patentu nucen nejprve zvážit, zda se mu vyplatí do soudního vymáhání investovat. Dodává také, že výsledek soudního sporu nemusí být uspokojivý. Navíc, pokud situace dosáhne mezinárodního měřítko, náklady se dále zvyšují potřebou překladů veškerých dokumentů použitých u soudu, čímž je myšlena nejen patentová dokumentace, ale i veškeré výpovědi a korespondence.

Knittlová (2000, s. 131) se patenty zabývá z hlediska překládání a tvrdí, že je potřeba patenty překládat maximálně přesně, je požadována zvýšená pečlivost a pozornost. U překladu patentové literatury je totiž třeba zamezit dvojznačnosti, která by následně mohla být použita právě u soudu proti držiteli patentu.

Podle Pressmana (2021, s. 20) patent v České republice platí maximálně 20 let od podání přihlášky, po uplynutí této doby je vynález volně dostupný komukoli, kdo by měl zájem jej využít.

1.2 Patentovatelnost a přihlašování

Patent lze udělit ve všech oblastech techniky, avšak existují podmínky, které musí každá patentová přihláška dodržet, aby mohla být schválena. Vynález v ní popsany musí být nový, obsahovat vynálezecký krok a musí mít průmyslové využití.

Novost vynálezu je možno definovat více způsoby, jak z hlediska časové osy, tak z hlediska rozsahu jeho zveřejnění. V Zákoně o vynálezech odst. 5 je popsáno, za jakých podmínek patent splňuje podmínku novosti. Tedy: „Vynález je nový, není-li součástí stavu techniky. Stavem techniky je vše, k čemu byl přede dnem, od něhož přísluší přihlašovatel právo přednosti [...], umožněn přístup veřejnosti písemně, ústně, využíváním nebo jiným způsobem.“ WIPO (2022, s. 12) definuje stav techniky jako veškeré znalosti, které jsou k dispozici veřejnosti v době podání přihlášky.

Další podmínkou je *vynálezecký krok*. Effenberger (1994, s. 11–12) popisuje, že i když vynález, který má být patentován, není v současném stavu techniky dohledatelný, stále ještě to neznamená, že je patentovatelný. Vynálezecký krok je přítomen pouze tehdy, není-li odborník v oboru schopen vynález vyvodit na základě kombinace jedné nebo více znalostí již známých ze současného stavu techniky. Pro vysvětlení uvádí několik příkladů. Vynálezecký krok není přítomen například při pouhé změně materiálu vynálezu, změně velikost, poměrů či množství, náhradě určitých prvků jinými s ekvivalentními vlastnostmi. Na druhou stranu vynálezecký krok je mimo jiné přítomen, pokud například vynález vykazuje jasnou výhodu či progres oproti současnému stavu techniky, překonává problémy starších vynálezů nebo má například překvapivý účinek.

Průmyslovým využitím je myšleno, že je nutné umožnit vynález uplatnit v praxi. WIPO (2022, s. 9) v této souvislosti udává příklad se strojem času – odborník v oboru není schopen replikovat postup vynálezu tak, aby byl tento stroj použitelný v praxi, a proto vynález na stroj času nelze patentovat.

Samozřejmě existuje spousta oblastí, ve kterých patent udělit nelze, i kdyby splňoval všechny tři podmínky patentovatelnosti popsané výše. Jak je popsáno v Zákoně o vynálezech odst. 3 „za vynálezy se nepovažují zejména objevy, vědecké teorie a matematické metody; estetické výtvary; plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti, hraní her nebo vykonávání obchodní činnosti, jakož i programy počítačů; podávání informací [...]“.

Nárok na vynález vynálezci nevzniká automaticky, ale musí sám požádat příslušný úřad o získání patentu. V České republice přihlášku podává původce Úřadu průmyslového vlastnictví (ÚPV), popřípadě lze podat i mezinárodní či evropskou přihlášku s účinky pro Českou republiku. WIPO (2022, s. 33) udává, že v přihlášce musí být uveden popis vynálezu, v případě potřeby doplněný o výkresy, patentové nároky a anotace. V okamžiku podání přihlášky vzniká přihlašovatelů právo přednosti, tzv. priorita. To znamená, že pokud je podáno více přihlášek od více přihlašovatelů na stejný vynález, právo na patent má přihláška s nejstarším datem podání.

Na webových stránkách ÚPV³ se lze informovat, že po podání ÚPV podrobí přihlášku předběžnému průzkumu, který má za úkol eliminovat přihlášky, které nesplňují podmínky patentovatelnosti nebo obsahují nepatentovatelný vynález. Také je zkoumáno, zda původce zaplatil veškeré poplatky spojené s řízením. Pokud přihláška všechny náležitosti splňuje, ale vyskytují se v ní drobné chyby, původce má možnost vše opravit. Následuje úplný průzkum, který případně odhalí další nedostatky. Patent je udělen vždy až po provedení úplného průzkumu. Po udělení patentu jeho majitel musí platit poplatky za udržování patentu v platnosti. Jak již bylo řečeno, patent se uděluje na maximálně 20 let, následně je volně dostupný.

Pokud přihlašovatel plánuje těžit z patentu i v zahraničí, musí nechat patent přihlásit v každé zemi zájmu. Způsobů, jak toho docílit je hned několik. Zmíním se zde pouze o jednom z nich, a to o evropském jednotném patentu, který je již řadu let diskutován a s jeho zavedením přichází mnoho změn. Evropský jednotný patent neboli evropský patent s jednotným účinkem je patent, který využívá jednotného účinku v 17 členských státech EU. Podle EPO (2022, s. 9) to znamená, že po zaplacení požadovaných poplatků přihlašovatelem je patent chráněn ve všech účastnících se zemích. Tento koncept oproti

³ Dostupné z: <https://upv.gov.cz/prumyslova-prava/vynalezy-patenty>

dosud používaným způsobům přihlašování zajišťuje, že proces proběhne rychleji, jednodušeji a s menšími finančními náklady.

Co to však znamená pro překladatele? EPO (2022, s. 17) vysvětluje jednotný patent tak, že pokud byla jazykem řízení o evropský patent:

- němčina nebo francouzština, je pak nutný překlad do angličtiny;
- angličtina, je pak nutný překlad do kteréhokoli oficiálního jazyka EU.

Jazykem řízení je myšlen jazyk, ve kterém byl patent napsán a přihlášen u příslušného úřadu. Překlad je pak dodatečně přikládán k přihlášce. Pro lepší vysvětlení můžeme uvést dva příklady: a) patent je napsán v němčině a je přeložen do angličtiny; b) patent je napsán v angličtině a je přeložen do češtiny. Samozřejmě variant takových příkladů existuje mnohem více

Vzhledem k tomu, že jednotný patent je stále novinkou, nejsou k dispozici statistiky množství požadovaných překladů nyní v porovnání s roky před zavedením jednotného patentu. Podle mého názoru je velmi pravděpodobné, že se požadavky na překlad v budoucnu mírně upraví, tedy například se změní počet překladů ročně, avšak role lidských překladatelů bude stále velmi důležitá.

1.3 Struktura patentu

Pokud si je vynálezce jist, že vynález neporušuje žádnou z podmínek patentovatelnosti, může postoupit k sepsání patentu. Patenty se vyznačují dosti rigidní strukturou, která se obměňuje jen minimálně. U každé patentové přihlášky je nutné dodržet určité náležitosti, které nyní budou níže popsány. Olohanová (2016, 110-119) předkládá následující rozdělení a)-e). K tomuto rozdělení přidává Effenberger (1994, 26-36) vysvětlující podrobnosti pro jednotlivé části.

a) Úvodní strana (angl. *Header*)

Úvodní strana je nejformálnější část patentu, která slouží k přehlednému výpisu všech relevantních informací týkajících se identifikace příslušného patentu. Jednotlivé informace jsou označeny číslem v závorce, což je INID kód⁴. Jeho

⁴ INID = internationally agreed numbers for the identification of (bibliographic) data

funkcí je mezinárodně standardizovaná identifikace bibliografických údajů v patentových dokumentech. Následující popis bude obsahovat pouze údaje a jejich anglické ekvivalenty, které jsou ve vztahu k záměru práce relevantní. Ty jsou následující:

INID	Anglicky	Česky
(21)	Application No.	Číslo přihlášky
(22)	Date of filing	Přihlášeno
(54)	Title	Název vynálezu
(56)	Related Art	Relevantní dokumenty
(72)	Inventor(s)	Původce
(73)	Assignee	Majitel patentu

Tabulka 1: Příklady názvů pro identifikaci dané patentové přihlášky v angličtině a v češtině

Pozn. Příklady uvedené v tabulce 1 byly vybrány autorkou po zhodnocení patentových dokumentů použitých v analýze v rámci praktické části této bakalářské práce.

b) Popis (angl. *Description*)

Hlavním úkolem popisu je podrobně popsat a vysvětlit, co je definováno v nárocích. Olohanová (2016, s. 113) popisuje hlavní účel popisu takto: „Tato část je záměrně strukturovaná tak, aby shrnula daný vynález, vysvětlila okolnosti využití, zdůraznila nedostatky již existujících systémů a stanovila, že vynález, tak jak je popsán, je potřebný. Následně jsou předloženy podrobnosti se zaměřením na to, co nového vynález zahrnuje. [...] Nakonec je popsána funkce a struktura předmětu popisovaného ve vynálezu.“⁵ Effenberger (1994, s. 27) k tomu dodává, že pokud popis nepopíše vynález dostatečně, soud může patent později prohlásit za neplatný.

V amerických patentech jsou odstavce v popisu číslovány, přičemž čísla jsou uvedena v hranatých závorkách. V česky psaných patentech se čísla odstavců zpravidla neuvádí.

Effenberger (1994, s. 26–31) dále představuje výčet podnadpisů, které se mohou objevit v popisu. Jejich název se patent od patentu může lehce lišit, účel ale plní stále stejný. Následuje jejich výčet s krátkým komentářem:

⁵ Přeloženo autorkou bakalářské práce.

- Dosavadní (také nazývaný současný) stav techniky vynálezu (angl. *Background of the invention*)

Jedná se o jeden z úvodních odstavců popisujících a) technickou oblast, do které vynález spadá a b) představení souvisejícího již známého stavu techniky.

- Stručný popis vynálezu (angl. *Brief summary of the invention*)

Jde o opravdu stručné shrnutí vynálezu jako takového, tzn. většinou zahrnuje výčet výhod vynálezu oproti současnému stavu techniky nebo popisuje, jak vynález řeší problémy současného stavu techniky.

- Popis výhodného provedení (angl. *Description of the preferred embodiment*)

Zde je popisován jeden nebo více příkladů realizace vynálezu se všemi jeho detaily.

- Stručný popis obrázků (angl. *Brief description of drawings*)

Pokud jsou součástí patentu obrázky, jsou zpravidla podrobněji popsány v popisu. Zejména je popsáno, co na obrázku je či z jakého pohledu je obrázek natočen. Pokud jsou na obrázku vztahové značky, jsou zahrnuty do popisu také.

c) Nároky (angl. *Claims*)

Nároky jsou považovány za nejdůležitější část celého patentu, jak uvádí Olohanová (2016, s. 115) a pokračuje vysvětlením, že přesně definují, co je ve vynálezu patentováno. WIPO (2022, s. 33) zpřesňuje, že nároky definují rozsah patentové ochrany s ohledem na technické vlastnosti vynálezu. To znamená, že na základě nároků se vyvozuje, zda vynález splňuje podmínky patentovatelnosti. Jejich důležitost podporuje také fakt, že u patentů přihlašovaných u Evropského patentového úřadu (EPO) je vyžadováno jejich znění ve třech oficiálních jazycích EPO, tedy v angličtině, němčině a francouzštině.

Kahrl (2014, s. 117) dodává, že nároky se vyznačují také tím, že každý jednotlivý nárok sestává pouze z jediné věty. Lépe řečeno, jejich struktura obsahuje stručné a výstižné úseky logicky poskládané do jediné věty. Vznikají tak mnohdy

dlouhá souvětí, proto se nároky píší co nejvíce strohé a formální, aby se zachovala srozumitelnost.

Dle WIPO (2022, s. 33) je důležitá také jasnost a jednoznačnost jednotlivých nároků, v opačném případě by nemusel být dostatečně chráněn, což s sebou přináší příležitosti k jeho zneužití.

d) Obrázky (angl. Drawings)

Obrázky podle WIPO (2022, s. 34) poskytují vizuální podporu popsaného vynálezu. Měly by tedy sloužit pro jednodušší pochopení vynálezu. Výkresová dokumentace by podle Effenbergera (1994, s. 32) měla být k dispozici vždy, kdykoli je to možné, tzn. nejen tehdy, kdy je to nutně potřebné. To zahrnuje vesměs všechny typy patentů kromě procesů, avšak i tam je výhodné zahrnout náčrt postupu daného procesu. Obrázky mohou mít velmi rozličné formy, nejedná se tedy pouze o obrázky jako takové, ale také o tabulky, schématické nebo vývojové diagramy apod. Každý prvek, který je popsán v popisu, je označen referenční značkou, která odpovídá danému prvku

e) Abstrakt (angl. Abstract)

WIPO (2022, s. 34) abstrakt popisuje jako shrnutí vynálezu, které vykazuje všechny hlavní rysy popsané v nárocích. Má zpravidla omezený počet slov (uvádí se 150 slov) a slouží k rychlému a přehlednému předání hlavní myšlenky vynálezu. To využijí například hlavně pracovníci, kteří provádí průzkumy daného patentu nebo vynálezci seznamující se se současným stavem techniky.

Přestože abstrakt formálně není součástí přihlášky, Olohanová (2016, s. 118) má tvrdí, že abstrakty jsou z jednotlivých jazyků velmi často překládány, protože to usnadňuje hledání již zveřejněných patentů z různých částí světa. Dále také zmiňuje, že typické fráze používané například v nárocích (např. „vyznačující se tím, že...“) zde nejsou vítány. Jde jen o stručný popis vynálezu.

WIPO (2022, s. 34) tvrdí, že přestože je toto rozdělení a)-e) již standardizované, podrobný formát (např. jakým způsobem jsou dále rozděleny jednotlivé části) se mění. Například v některých přihláškách se hojně používá podnadpis *Podstata vynálezu*, v jiných patentech

se nevyskytuje vůbec. Některé úřady poskytují přihlašovatelům šablonu přihlášky, aby zajistily, že bude přihláška podána v přijatelném formátu.

1.4 Překlad patentů

Překlad patentových dokumentů je velmi důležitý a stále žádaný. Olohanová (2016, s. 127) tvrdí, že překlad může být užitečný jak vynálezci a přihlašovatelům, tak také patentovým zástupcům a úředníkům na patentových úřadech. Díky rychlému vývoji strojového překladu je již možné patenty překládat pouze strojově, není to však vždy dostatečné. Na následujících řádcích přiblížím, kdy je vhodné použít strojový překlad a kdy je lepší patent nechat přeložit lidským překladatelem.

V dnešní době je dostupná spousta serverů, které nabízejí strojový překlad patentů. Většina velkých organizací nebo úřadů zabývajících se patenty má svou vlastní patentovou databázi patentů propojenou se strojovým překladem, který poskytuje pohodlné a rychlé přeložení jakéhokoli patentového dokumentu. Olohanová (2016, s. 119–126) ve své publikaci popisuje několik takových serverů. Jednou z velmi oblíbených je patentová databáze Espacenet od Evropské patentové organizace (EPO), která využívá strojový překlad PatentTranslate nebo také patentová databáze Patentscope od Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO), která využívá WIPO Translate. Olohanová dále uvádí, že překlad patentů pomocí strojového překladu je vhodný zejména pro ty, kteří zkoumají současný stav techniky v zahraničních patentech. Ať už se jedná o potenciální přihlašovatele patentů zkoumající, zda má jejich vynález šanci u patentového úřadu uspět, nebo o pracovníky patentového úřadu kontrolující, zda patentová přihláška splňuje podmínky patentovatelnosti. Strojový překlad umožňuje rychlý přehled obsahu daného cizojazyčného patentu, není však dostačující, pokud je třeba daný patent blíže zkoumat, například při vyhodnocování porušování ochrany jiného patentu nebo pokud je potřeba přeložit patent z jazyků, které systémy strojového překladu nezahrnují. Podle Mitchella (2022, s. 146) strojový překlad není dostačující i proto, že není schopen zajistit konzistenci terminologie, což činí obsah hůře pochopitelný, jak bude blíže popsáno níže.

Jak píše Byrne (2014, s. 12), překlad patentu překladatelem je žádoucí zejména pro přihlašování patentů v cizích zemích, tedy přesněji řečeno, v každé zemi musí být patenty přihlašovány v úředním jazyce dané země. Pro zajištění vysoké kvality překladu a

zachování věrnosti překladu s originálem je třeba, aby překlad provedl člověk, nikoli stroj. Strojový překlad není schopen zajistit dostatečnou kvalitu. K tomu dodává Olohanová (2016, s. 126), že nejen přihlašované patenty, ale i již přihlášené patenty psané cizím jazykem je občas nutné kvalitně přeložit. Například pro soudní řízení.

Jak říká Knittlová (2000, s. 131), jazyk patentové literatury je velmi specifický, je důležité řídit se předepsanou strukturou a zaužívaným patentovým jazykem. Podle Olohanové (2016, s. 128–132), Van Laanové (2022, s. 72–78) a Mitchella (2022, 144–149) lze shrnout dvě následující zásady, kterých by se měl překladatel patentů držet, a to konzistence a správnost významu a znalost terminologie.

Nejdůležitějším faktorem při překladu patentů je konzistence, tedy jednotnost překládaných výrazů v celém dokumentu. Van Laanová (2022, s. 75) tvrdí, že „konzistentní terminologie znamená srozumitelnost.“⁶ Překladatel by měl vždy dbát na to, aby překládaný text byl srozumitelný, ale zároveň se významově neodchyloval od originálu. K tomu dodává, že konzistentní by měla být nejen terminologie, ale také formát, stylistika a jazykové prostředky. Jak vysvětluje Mitchell (2022, s. 145), u podávané přihlášky může nejednotnost způsobit zamítnutí žádosti a u již platného patentu může nejednotnost obsahu omezovat rozsah ochrany vynálezu a může být napaden u soudu.

Olohanová (2016, s. 129–130) překladatelům doporučuje, aby byli při překladu pozorní a každou přeloženou větu řádně kontrolovali. To zahrnuje jak jednotnost zavedené terminologie, tak i kontrolu vztahových značek, popisků u obrázků a překlepů. Problém může nastat při nalezení chyby nebo nejednotnosti v originále. Olohanová (2016, s. 129) navrhuje chybu zahrnout do překladu a zanechat v dokumentu vysvětlující poznámku překladatele. Toto řešení může pomoci čtenářům cílového textu lépe porozumět významu.

Co se týče obecné terminologie tvořící kostru patentu, Olohanová (2016, s. 130) navrhuje, aby překladatel identifikoval opakovaně se vyskytující fráze a slova, přiřadil k nim jejich překladový protějšek a tyto fráze si zautomatizoval pro rychlý a bezproblémový překlad. Co se týče odborné terminologie související s problematikou vynálezu, Mitchell (2022, s. 146) doporučuje, aby si překladatel nejprve přečetl celý patent pro důkladné pochopení vynálezu, následně identifikoval problematickou odbornou terminologii, vyhledal překladové protějšky v kontextu daného oboru a teprve poté patent

⁶ Pokud není uvedeno jinak, citace ze zdrojů v cizích jazycích přeložila autorka bakalářské práce.

přeložil za pomoci vytvořeného terminologického glosáře. Olohanová (2016, s. 131) upozorňuje na problematiku překladu termínů, které v současném stavu techniky dosud neexistují, tzn. jsou představeny poprvé právě daným vynálezem. Doporučuje, aby překladatel termín opsal popisem funkce daného předmětu. Například se velmi hojně používají obecné výrazy *zařízení, prostředek, systém, člen, prvek* atd., které jsou spojeny s přídavným jménem popisujícím, jakou má daný předmět funkci. Tedy například *měřicí zařízení, spojovací prostředek, hnací systém, lepicí člen, pružinový prvek*.

Aby byl překladatel schopen patent správně přeložit, očekává se od něj, že bude mít přehled nejen o způsobu správného překladu, ale také o tom, jakou má patent z pohledu textu funkci a jaké jazykové prostředky tvoří jeho strukturu. V následující kapitole tyto prostředky blíže popíšu.

2 Patent z pohledu jazyka

Nejprve je důležité zařadit patent do funkčního stylu. Knittlová (2000, 126) přiřazuje patent k *administrativnímu stylu*, který Minářová (2011, s. 121) dává do kontextu i se stylem odborným. Minářová (2011, s. 97–99) dále administrativní styl pojímá také jako styl sdělovací nebo věcný. Přiřazuje mu funkci direktivní (neboli řídicí), zpravovací (neboli informativní), jednací a správní. Uznává však, že rozdělení funkčních stylů se může mezi lingvisty lišit, například v dalším rozdělení od Jelínka (2012, s. 725) je tento styl nazýván právně-administrativním, čímž se jeho rozsah dotýká i oblasti právníkové.

Čechová (1997, s. 168) popisuje administrativní styl jako ustálený. Říká, že „administrativní oblast je velice náročná na dodržování norem v oblasti věcné i formální, neboť administrativní komunikáty musejí být věcně správné, [...] účelně formulované a měly by být i formálně dokonalé [...]. Očekává se dodržování předepsaných norem, takže autor má relativně malou volnost stylové volby.“

Co se týče pisatele textu, Čechová (1997, s. 168) zdůrazňuje, že autor v tomto funkčním stylu nevyjadřuje své názory, „ustupuje do pozadí“. Velmi často se zde také objevuje tzv. právníká osoba, což znamená, že alespoň jedna strana (tedy autor či adresát) je institucionální (např. organizace, úřad,...). Knittlová (2000, s. 128) dodává, že autor je velmi často anonymní. Obecně má tento styl ve většině případů písemnou formu, patentová dokumentace musí být písemná vždy.

Čechová (1997, s. 169) a Knittlová (2000, s. 127) se dále shodují na hlavních znacích tohoto stylu, jsou jimi výstižnost, jasnost, objektivnost, věcná správnost, stručnost a přehlednost. Velký důraz se klade na již dříve zmíněný jednotný výklad obsahu textu. Knittlová (2000, s. 127–128) navíc dodává, že administrativní styl je velmi repetitivní a lexikální ani syntaktická struktura textu není příliš bohatá.

2.1 Příznakové jazykové prvky anglicky psaných patentů

Podle Knittlové (2000, s. 133) je jazyk patentové literatury velmi vyhraněný. Doporučuje zachovat strukturu a používat ustálené výrazy. Obecně je dbáno na to, aby byl význam jednoznačný a nepřipouštěl nejasnosti. Zároveň je však používáno dlouhých rozvětvených souvětí, která pojímají několik na sobě nezávislých částí. Tyto jsou odděleny pouze čárkou, spojky jsou používány zřídka. Mezi pravděpodobně nejběžnější spojky vyskytující se v patentech, pokud jsou použity, se řadí *wherein*.⁷ V patentech lze běžně najít pasivní konstrukce, které jsou u pisatelů patentů oblíbené zejména kvůli neurčitosti činitele děje. Častá je také nominálnost, a to zejména postmodifikace. Objevují se například předložkové fráze (*this embodiment of the invention*), infinitiv (*collimated detectors to reduce detection of near-field scatter*), přičestí minulé (*the application received*) nebo přičestí přítomné (*distribution system includes at least one server rack partially defining a hot aisle and a cold aisle*).⁸

Dále Knittlová (2000, s. 131) uvádí použití modálních sloves. V patentech se nejčastěji používají slovesa *may* a *can*, která jsou v tomto kontextu zaměnitelná a vyjadřují možnost, popřípadě schopnost (např. *A processor can comprise a number of functional units...*). Velmi časté jsou archaismy (například *herein*, *aforesaid*, *thereof* atd.) a slova cizího původu, zejména latinského (např. *per se*, *ex vivo*, *in vitro* atd.). Také se Knittlová (s. 133) zmiňuje o tom, že v patentech je velmi malý počet případů, kdy je termín zastoupen zájmenem. Autoři textu se raději přiklání k opakovanému vypisování celého termínu z důvodu zachování přesnosti významu. Uvedený termín je při druhém a dalších výskytech často doplňován o výraz *said*, *aforesaid*, *abovementioned*, *mentioned above*, atd.

2.2 Příznakové jazykové prvky česky psaných patentů

Pro patenty psané v angličtině a v češtině platí spousta stejných pravidel, která jsou vyjmenována v předchozí části pro anglické patenty. Stejně jako v angličtině, i v češtině se patent vyznačuje velmi dlouhými souvětími, ve kterých velmi často chybí spojky. Objevují se i latinská slova vyjmenovaná výše. Jak zmiňuje i Minářová (2009, s. 51), patenty

⁷ Do českého jazyka zpravidla překládáno jako *přičemž*. [pozn. autorky]

⁸ Příklady byly vybrány z analyzovaného vzorku patentů.

v českém jazyce jsou psány z velké části pomocí pasivní konstrukce, zejména pomocí pasiva opisného (např. *v přihlášce je popsáno...*, *napětí je realizováno baterií...* atd.).

Minářová (2009, s. 51) navíc uvádí ustálená předložková spojení, tedy zaužívané konstrukce, které jsou již v dnešní době považovány za knižní výrazy. V patentové literatuře lze nalézt některé z nich, například *v souladu s*, *v souvislosti s* atd. (např. *v souladu s překládaným vynálezem*, *v souvislosti s tímto vynálezem* atd.). Velmi časté je spojení s předložkou *pro*, která je používána k popisu jakékoli funkce či účelu (např. *uspořádání pro bezdrátové ovládání počítače*, *zařízení pro měření vlnové délky* atd.).

Ještě dále Minářová (2009, s. 51) popisuje i sevřenost a těsnost syntaktické stavby. V případech patentů jde zejména o použití polovětných konstrukcí přívlastkových (např. *způsoby znečišťující životní prostředí*, *zařízení poskytující provozní informace* atd.)

2.3 Lexikální svazky

Jak lze vidět v příkladech v předchozí části, v patentech se často vyskytují zaužívaná víceslovná spojení, která tvoří kostru textu patentu. V literatuře jsou tato spojení nazývána především jako lexikální svazky, v angličtině je lze najít pod názvem *lexical bundles*, například Scottem a Tribblem (2006) nazývané *clusters* nebo také Stubbsem (2002) *chunks*.

Jak tvrdí Biber (2006, s. 133), jedná se o často se opakující víceslovnou sekvenci, která není zaužívaná dostatečně na to, aby se z ní stal idiom, která je však považována za určitou frázi všeobecně známou, která má tendenci vyskytovat se opakovaně. Zároveň se ale většinou nejedná o gramatickou strukturu, pouze o určitou posloupnost slov. To Biber (1999, 993–1000) ve své publikaci *Longman Student Grammar of spoken and written English* podkládá i zjištěním, že celkový počet případů, kdy je lexikální svazek celou strukturou v podobě například věty nebo rozvitého větného členu odpovídá nanejvýš 15 procentům výskytů v běžné řeči a 5 procentům v akademickém prostředí. Ve své další publikaci však Biber (2003, s. 444–446) připouští, že přestože lexikální svazky již zmíněnou gramatickou strukturu zpravidla netvoří, dají se rozdělit do určitých gramatických typů, lépe řečeno lze v nich najít určitá opakující se schémata. Jako velmi obecný například lze uvést opakující se schéma, kdy je lexikální svazek v rámci

jednoho souvětí tvořen koncem jedné jednoduché věty a začátkem následující jednoduché věty.

Podmínku k tomu, aby se ze spojení stal lexikální svazek, popisuje Biber (2006, s. 134) tak, že takové spojení se musí vyskytovat alespoň v pěti různých textech. Většina lexikálních svazků je však používána napříč různými texty mnohem více. Dále také popisuje, jakým způsobem definovat lexikální svazek co se týče počtu slov v něm obsažených. Biber (2003, s. 444) tedy uvádí, že dvouslovné svazky jsou příliš frekventované a krátké, což jich činí dosti nezajímavými. Trojslovné názvy sice také považuje za velmi frekventované, lze je však považovat za jakousi rozšířenou kolokaci, tedy jsou již vědecky zajímavější. Přesto jsou stále méně významné než čtyřslovná spojení, která jsou již frázovitě povahy. V textech lze nalézt i delší fráze, například pětislovné nebo i šestislovné svazky, ty jsou ale mnohem méně časté. Ve své práci se proto Biber zaměřoval na tříslovné a čtyřslovné svazky. Na základě toho jsem se rozhodla ve své bakalářské práci také použít 3-4 slovné n-gramy, které budou sloužit jako podklad pro hledání frází.

Lexikální svazky popisuje ve své publikaci i Tomášek (1998, s. 47), které nazývá *jazykovými šablonami*. Ty charakterizuje jako víceslovné, polovětné či větné konstrukce, jež bývají běžnou součástí například i patentové dokumentace. Jedná se o fráze, které se v patentech často opakují a tvoří jejich zaužívanou součást. Dále tvrdí, že vznikly spojením odborné slovní zásoby a jednotek běžné slovní zásoby a „do textu se vkládají jako celek na rozdíl od volných spojení, která se znovu tvoří ke každému projevu.“ Dále se odkazuje na Oldřicha Mana (*Jazykové šablony v odborném stylu*, Praha 1969), který definuje dva nejdůležitější znaky jazykových šablon, tedy: ustálenost a konvenční využití.

Tomášek (1998, s. 48–49) klasifikuje jazykové šablony dle strukturálního a funkčního hlediska, v rámci kterých jazykové šablony dále dělí. Na následujících řádcích toto rozdělení blíže představím. Součástí budou příklady, které pochází z analyzovaného vzorku patentů použitého v praktické části této bakalářské práce.

JAZYKOVÉ ŠABLONY DLE STRUKTURÁLNÍHO HLEDISKA

- **Lexikální šablony** jsou řetězce slov, které nezahrnují sloveso, jsou součástí věty (*podle předkládaného vynálezu, of prior art*).
- **Větné šablony** mají podobu věty, tedy zahrnují sloveso, ale mohou to být i věty nedokončené (*řešení se týká..., there may be provided...*).
- **Konstrukční šablony** jsou speciální větné celky, které tvoří základní strukturu, a zbytek obsahu je proměnný (*... podle nároku ..., vyznačující se tím, že, This application claims the benefit of and priority to U.S. Provisional Application No. ..., filed ..., the entirety of which is hereby incorporated herein by reference.*)⁹.

JAZYKOVÉ ŠABLONY DLE FUNKČNÍHO HLEDISKA

- **Uvozovací šablony** stojí dle jejich pozice ve větě na začátku určitého úseku (*V dalším výhodném provedení..., Figure shows...*).
- **Závěrečné šablony** slouží k ukončení části nebo celého textu (*Vynález bude nyní podrobně popsán níže., The present application includes ... and is limited only by the scope of the claims.*).
- **Vnitřní šablony** jsou používány pro spojení a návaznost jednotlivých částí (*příčemž, characterised in that*).

Definicí od Bibera (1999, 2003, 2006) a rozdělením od Tomáška (1998) byla dostatečně popsána problematika lexikální svazků, které budou nyní na základě těchto znalostí prakticky analyzovány.

⁹ Pro přehlednost je třeba uvést, že v této závorce je uveden pouze jeden český příklad a jeden anglický příklad. Tři tečky v rámci této závorky značí diskutovaný proměnný obsah.

3 Metodologie

Pro účely této bakalářské práce jsem shromáždila dva vzorky patentů. První vzorek zahrnuje 30 anglicky psaných patentů přihlašovaných ve Spojených státech amerických, druhý vzorek zahrnuje 30 česky psaných patentů přihlašovaných v České republice. V následující analýze budu na vzorky odkazovat jako na korpusy, podrobně tedy korpus_US a korpus_CZ. Výběr USA jako země přihlášení patentů byl zvolen z důvodu početnějšího a rozmanitějšího zastoupení patentových dokumentů ve Spojených státech amerických oproti Spojenému království nebo Austrálii. Vzorky byly ponechány s veškerými znaky a čísly, protože žádným způsobem neovlivňují analýzu. Obsah patentů pochází z různých oblastí techniky, je zahrnuto odvětví lékařství, chemie, technologie, bioinženýrství, stavebnictví, obrábění, elektrotechnologie i například zemědělství.

Jednotlivé patenty jsem vyhledávala v patentové databázi Orbit Intelligence¹⁰, která umožňuje podrobné a filtrované vyhledávání patentů. Jedná se o nástroj, jenž využívají patentoví zástupci a pisatelé patentů pro analýzu podmínek patentovatelnosti zmíněných v kapitole výše. V dané databázi jsem se zaměřovala na patenty přihlašované v USA, resp. ČR mezi lety 2010 a 2020. V tabulce 2 jsou statisticky nastíněny charakteristiky vzorků:

Korpus	Počet patentů	Celkový počet slov	Průměr počtu slov 1 patentu	Medián počtu slov 1 patentu
korpus_US	30	225 342	7 511,4	6 514,5
korpus_CZ	30	181 452	6 048,4	5 559,5

Tabulka 2: Statistické charakteristiky analyzovaných korpusů

Následně jsem korpusy ve formátu *.docx* vložila do korpusového manažeru *Sketch Engine*, kde jsem prováděla veškerou analýzu. Zde jsem nejprve vygenerovala seznamy založené na klíčových slovech.¹¹ Seznamy klíčových slov mají tu funkci, že seřazují sestupně slova, která se častěji objevují v korpusech v porovnání s referenčním korpusem (pro angličtinu: English Web 2021 enTenTen21, resp. pro češtinu: Czech Web csTenTen

¹⁰ Tuto databázi vlastní společnost Questel, která se zaměřuje na poskytování softwarů pro vyhledávání, analýzu a správu vynálezů, patentů, designu, ochranných známek a doménových jmen.

¹¹ Ve Sketch Engine nazývané *Key words*.

12+17+19). Hodnotu zaměření¹² jsem nastavila na 1000 u obou analyzovaných korpusů. Hodnota zaměření v závislosti na výšce zvolené hodnoty slouží k eliminaci příliš odborných, popřípadě příliš obecných termínů, kdy nízké hodnoty vybírají odborné termíny a vysoké hodnoty vybírají obecné termíny. Tuto hodnotu jsem zvolila po zhodnocení generovaných výsledků tak, aby Sketch Engine vyhledával běžně používaná slova namísto odborných a aby zároveň eliminoval příliš obecná slova pro mou analýzu nepoužitelná (např. *a, the, or, of, resp. pro, s, nebo, při* apod.). Dále jsem pro účely analýzy vygenerovala český a anglický seznam *N-gramů*, kde délka *N-gramů*¹³ byla 3-4. *N-gramy* generují shluky slov, které se spolu v korpusech nejčastěji objevují, přičemž číslo *n* odpovídá počtu slov v tomto shluku.

Poté jsem z anglického seznamu klíčových slov vybrala nejčastěji používané obecné výrazy (např. *invention, embodiment* atd.) a porovnála je s výsledky ze seznamu *N-gramů*. Tento krok je zahrnut z toho důvodu, že je velmi často daný obecný výraz součástí většího celku, tedy nějaké fráze. Hodnotit tedy pouze samotný výraz by bylo nedostatečné. Stejný postup je proveden i pro český vzorek patentů. Dále byly tyto fráze hledány i v kontextu pomocí funkce *Concordance*, pro zajištění výběru úplné fráze.

Nyní jsou k dispozici anglický a český seznam frází. Závěrečný krok zahrnuje porovnání těchto dvou seznamů za účelem nalezení vhodných překladových protějšků obecných výrazů v patentech ve směru z angličtiny do češtiny a rozbor jejich obsahu a funkce.

Oba analyzované korpusy (korpus_US a korpus_CZ) a veškeré vygenerované seznamy (seznam *key words* z korpusu_US a korpusu_CZ a seznam *N-gramů* z korpusu_US a korpusu_CZ) jsou přiloženy k této práci v podobě elektronické přílohy.

Směr z angličtiny do češtiny jsem vybrala záměrně proto, aby byla tato bakalářská práce schopna pomoci překladatelům překládajícím ve směru z angličtiny do češtiny lépe se orientovat v obecných výrazech a zkrátit čas potřebný k jejich překladu. Navíc, s příchodem jednotného evropského patentu, jehož princip je zmíněn výše, lze očekávat větší frekvenci překladů ve směru z angličtiny do češtiny než naopak.

¹² Ve Sketch Engine nazývané *Focus on*.

¹³ Ve Sketch Engine nazývané *N-gram length*.

4 Analýza překladových protějšků

Tato část bakalářské práce zahrnuje seznam nejběžněji používaných anglických frází vyskytujících se v patentech. Součástí je jejich rozbor po překladové, obsahové a funkční stránce. Účelem této kapitoly je uvést znalosti předložené v předchozích kapitolách do praxe a vytvořit tento seznam, který může pomoci začínajícím překladatelům lépe se orientovat v obecných patentových frázích a zredukovat tak čas, který překladatel potřebuje pro překlad patentu.

IN SOME EMBODIMENTS

Nalezené podstatné jméno *embodiment* se nejčastěji v patentech pojí s předložkou *in* a adjektivem *some*. Navrhovaným překladem by byla fráze *v některých provedeních*, která se ve většině případů používá na začátku věty, zřídka také uprostřed věty a udává, že informace, která ve větě s touto frází následuje, je platná pro některá provedení, přičemž *embodiment* neboli *provedení* znamená konkrétní realizaci vynálezu se všemi podrobnostmi a vlastnostmi, které lze k dané realizaci uvést. Z toho důvodu se velmi často používá také spojení *exemplary embodiment*, tedy *příkladné provedení*, aby se ještě více zdůraznila skutečnost, že se jedná pouze o příklad z množství příkladů. V případě záměny jednoho provedení za celý vynález by totiž mohl být zúžen rozsah ochrany vynálezu.

V této souvislosti lze dodat několik podobných výrazů, které se často vyskytují. Zejména se jedná o frázi *in certain embodiments*, která také odkazuje na několik provedení, avšak s tím rozdílem, že výběr provedení není náhodný, nýbrž přesně daný pisatelem patentu a je dále uveden v textu patentu. Další fráze *in an embodiment* se týká pouze jednoho, a to libovolného jednoho provedení z provedení popsanych v textu patentu.

Velmi zajímavým spojením je *preferred embodiment*, tedy *výhodné provedení*. Jedná se o jakékoli provedení uvedené v popisu vynálezu, protože všechna tato provedení vykazují nějakou *výhodu* oproti dosavadnímu stavu techniky, jinak řečeno se jedná například o prvek, který dosavadní stav vylepšuje.

A METHOD FOR/ METHODS FOR

U překladu slova *method* jako takového může začínající patentový překladatel často chybovat. *Method* se totiž v patentové literatuře překládá jako *způsob*, nikoli metoda. Slovo *metoda* lze použít jen pro pevně zaužívaná spojení jako je například *Feldenkraisova metoda*, *Vojtova metoda* apod. *Způsob* odkazuje na různé postupy, metody, procesy nebo posloupnost kroků, které jsou součástí popisu vynálezu, popřípadě je na něm vynález založen. Vzhledem k tomu, že je nějaký způsob velmi často nárokován, tj. je předmětem nároků, vyskytuje se frekventovaně na začátku každého nároku, který tedy zní *Způsob podle nároku #*, kde # v tomto případě odkazuje na číslo nároku.

Velmi časté je spojení slova *method* s předložkou *for*. Tato kombinace slouží k bližší charakterizaci daného způsobu, jinými slovy, k čemu je způsob určen či co je jeho cílem. Při překladu však není nutné předložku použít, protože ji čeština stylisticky nepotřebuje, je tedy na překladateli, pro jaký způsob se rozhodne. Lze uvést příklady¹⁴ *a method for positioning the sheet-like surgical implant* nebo *methods for three dimensional printing*, tedy *způsob umístění plátového chirurgického implantátu* nebo *způsoby pro trojrozměrný tisk*. Popis samotného způsobu následně často zahrnuje jednotlivé kroky, pomocí kterých odborník v oboru cíle vynálezu po jejich provedení dosáhne.

OF THE PRESENT INVENTION

Tato fráze je hojně používána nejen v tomto uspořádání, ale velmi častá je i varianta bez adjektiva, tedy *of the invention*. Její funkcí je postmodifikace jiné fráze nebo podstatného jména, například:

the process of the present invention, resp. *způsob podle předkládaného vynálezu*,

an aspect of the invention, resp. *aspekt podle vynálezu*.

Právě u těchto dvou frází je předložka *podle* žádoucí, překlad bez ní, tedy s využitím pouze genitivu, se v patentech nevyskytuje. V některých případech může být v této konstrukci použita i fráze *of the disclosure*, tedy *podle popisu*.

Fráze *of the present invention* se používá pro zdůraznění hlavních prvků vynálezu, tedy těch, které jsou předmětem vynálezu, popřípadě s ním úzce souvisí. Velmi často doplňuje slovo *provedení* podrobněji popsané výše, a to z toho důvodu, že představuje jeden příklad

¹⁴ Veškeré zde prezentované příklady jsou vybrány z analyzovaného vzorku korpusu_US.

realizace celého vynálezu, tedy *embodiment of the present invention*, resp. *provedení podle předkládaného vynálezu*. Dále se poji často se slovy uvedenými v názvu, například pokud je předmětem vynálezu zařízení na měření pH, pak se v textu patentu bude často vyskytovat spojení *zařízení podle vynálezu*.

WHEREIN

Jedná se o spojku, jejíž funkcí je často uvozovat další větu v souvětí, aniž by výrazným způsobem implikovala vztah mezi jednotlivými větami. Využití hojně nachází tam, kde je potřeba v části za předložkou podrobněji popsat předmět uvedený v části před předložkou. Viz příklad:

... one or more planet gears configured to rotate around the sun gear, wherein the one or more planet gears interface with the ring ...

Příklad z českého korpusu_CZ:

Výška uložení je výhodná zejména vzhledem k osobě odpovědné za pověšení odparníků na strom, přičemž se jedná o výšku, kdy není potřeba použít žebříku pro pověšenou osobu.

Velkou pomocí je i tam, kde je potřeba spojit více jednoduchých vět do jednoho dlouhého souvětí, například v nárocích, kde každý jeden nárok sestává z jediné věty¹⁵, takže se čtenář nároků může lépe orientovat v textu. V nárocích je také jejich výskyt v rámci anglického patentu právě z toho důvodu nejčastější. Viz příklad:

The system of claim 1 wherein said first auger feeder has a side outlet through which said processed material to be gasified is adapted to be output.

V českých patentech z analýza vyplynulo, že výskyt českého slova *přičemž*, jak by mohlo být *wherein* překládáno, není v nárocích příliš častý. Mnohem více se používá fráze *vyznačující se tím, že*, viz příklad z korpusu_CZ:

Tepelný motor, podle nároku 1, vyznačující se tím, že pneumatický aktuátor (6) zahrnuje stator (6.6) a rotor (6.5) elektromotoru...

Tato fráze se na druhou stranu v analyzovaném americkém korpusu_US ani jednou nevyskytla.

¹⁵ viz kapitola Patent jako právní dokument

AS SHOWN IN FIGURE

Tato fráze má nejvyšší zastoupení v části podrobného popisu vynálezu, kde uvozuje začátek věty odkazující na obrázek, přičemž po tomto uvedení následují jakékoli informace související s daným obrázkem. Symbol # zde nahrazuje číslo, popřípadě číslo a písmeno, např. ... *figure 13*, ...*figure 5b*.

Adjektivum použité v této frázi se může mírně lišit, používají se často synonyma, a to jak v anglickém, tak v českém patentu, tedy například *as illustrated in figure #*, *as depicted in figure #* apod. Obdobně tedy pak v češtině *jak znázorněno na obrázku #*, *jak ilustrováno na obrázku #*, *jak zobrazeno na obrázku #* apod. O všech těchto synonymech na základě provedené analýzy usuzuji, že mohou být navzájem zaměnitelná.

Jiná formulace, *figure # shows...*, se používá v části popisu obrázků, přičemž uvádí, o jaký obrázek se jedná a co na obrázku můžeme vidět, včetně například úhlu pohledu daného obrázku nebo popisu některých jeho částí, viz příklad:

FIG. 5 shows a cross-sectional view of outlet tube 30...

OBR. 5 ukazuje pohled v příčném řezu na výstupní trubku 30...

Příklad z českého korpusu_CZ:

...obr. 5a ukazuje histologický řez rozhraním integrované pojivové tkáně...

Struktura této fráze v českém a americkém patentu je velmi podobná, neměl by tedy při překladu vyvstat žádný problém.

TO ILLUSTRATE AN EXAMPLE OF

Zejména forma *figure # illustrates an example of* je využívána v části popisu obrázků, kde logicky odkazuje na jeden příklad vynálezu. Tak jak bylo uvedeno výše, i zde je možné použít synonyma slovesa *illustrate*, tedy substituovat jej například za *depict* nebo *shows*, přičemž v tomto kontextu lze daná slovesa používat zaměnitelně. Navrhovaný překlad zní *obrázek # znázorňuje/ zobrazuje/ukazuje příklad*. Tuto frázi lze dále rozšířit pomocí slova *another* a *yet*, která mají za úkol informovat o tom, že již byl zmíněn nějaký předchozí příklad. Lépe vysvětleno na příkladu:

In an example, endophyte that is comprised within one fungus would be considered heterologous if placed in a different fungus.

In another example, an endophyte that is normally associated with leaf tissue of a maize plant is considered heterologous to a leaf tissue of another.

In yet another example, an endophyte that is associated with a tropical grass species would be considered heterologous to a wheat plant.

V příkladu výše je demonstrováno, jak toto rozšíření funguje. Prezentace prvního příkladu zaměřujícího se v tomto případě na endofyt mající určité znaky nebo vlastnosti je uvedena frází *in an example*, překlad možný jako *v příkladu* nebo *v jednom příkladu*. Následující příklad, který se stále soustředí na endofyt mající jiné znaky nebo vlastnosti, je uveden frází *in another example*, což lze překládat jako *v dalším příkladu*. Pokud existuje i třetí nebo více dalších příkladů, které jsou stále zaměřeny na endofyt mající ještě jiné znaky nebo vlastnosti, pak lze použít frází *in yet another example*, tedy *v ještě dalším příkladu*.

V příkladu je z adhezivního materiálu, například polysacharidů, vytvořena celá ochranná vrstva, ze které je vytvořen i fixační lem...

V dalším příkladu jsou vrstva nebo vrstvy polymerních nanovláken vytvořeny z materiálu biodegradabilního působením prostředí v ústní dutině...

V ještě dalším příkladu obsahuje nosič alespoň dvě pružné a tvarovatelné vrstvy polymerních nanovláken...

Pisatel patentu není povinen rozlišení tímto způsobem dodržovat, může jej však využít pro lepší přehlednost pro čtenáře a jednoznačnost při identifikaci příkladů z důvodů posuzování rozsahu ochrany vynálezu.

Slovo *example* se občas využívá také ve spojení s podstatným jménem, například *example embodiment* nebo *example method*. V českých patentech existují dvě možnosti, jak toto spojení překládat. První možností je ponechat *example* ve tvaru podstatného jména jako *příklad provedení*, popř. *příklad způsobu*, druhou možností je pak pokládat slovo *example* za přídavné jméno a využít jej k popisu vlastnosti následného podstatného jména, tedy *příkladné provedení*, popř. *příkladný způsob*.

ACCORDING TO CLAIM #/ OF CLAIM

Přestože jsou uvedeny dvě odlišné fráze, v českých patentech se uvádí pouze jeden překlad, tedy *podle nároku #*. Danou frází lze z drtivé většiny nalézt v části nároků, kde odkazuje na jiný nárok, než v jakém se objevuje. Pro lepší představu uvedu příklad:

CLAIMS

1. *A comb comprising a plurality of elongated teeth extending generally in parallel to each lather, the plurality of elongated teeth being separated from each other, wherein ...*
2. *The comb according to claim 1, wherein each of the plurality of teeth comprises a cross sectional geometry defined by the plurality of edges.*

Pro porovnání příklad ze srovnatelného českého korpusu_CZ:

NÁROKY

1. *Měnič s oscilátorem vyznačující se tím, že má vstup (5) pro napojení fáze připojen přes první uzel (9) ...*
2. *Měnič s oscilátorem podle nároku 1 vyznačující se tím, že oscilační obvod (20) je zapojen tak, že*

První nárok popisuje daný vynález, tj. je nezávislý na ostatních nárocích. Naproti tomu druhý nárok je závislý, to znamená, že odkazuje na jeden nebo více předchozích nároků, přičemž většinou je rozšiřuje a doplňuje informace k celému odkazovanému nároku nebo jeho části. Na které nároky přesně odkazuje udává číslo nároku zde reprezentované znakem #. K tomu, aby se nárok mohl na ostatní nároky odkazovat, slouží právě daná fráze *podle nároku #*. Tato fráze se může objevovat také v části popisu vynálezu, kde doplňuje podstatné jméno nebo výraz, o kterém se později bude zmiňovat jeden nebo více nároků, přičemž informuje, ve kterém nároku přesně bude výraz popsán.

THIS APPLICATION CLAIMS

Podstatné jméno *application*, tedy *příhláška* ve spojení se slovesem *claim* nebo *relate* se velmi často objevuje v části *Cross reference to related applications*, tedy *Křížový odkaz na související přihlášky*, kteroužto část lze najít na samém začátku patentu. Zde jsou uvedeny jiné patenty nebo přihlášky, které souvisí s předkládaným patentem, to znamená, že se na

tyto uvedené patenty odkazuje jako na současný stav techniky nebo si před nimi předkládaný patent nárokuje prioritu¹⁶. Lze uvést příklad pro lepší vysvětlení:

This application claims benefit of U.S. Provisional Patent Application No. 62/401,711 filed Sep. 29, 2016, which is hereby incorporated by reference as part of the present disclosure.

Tato přihláška si nárokuje výhodu US prozatímní patentové přihlášky č. 62/401,711 podané 29. září 2016, která je zde začleněna odkazem jako součást předkládaného popisu.

Pro porovnání příklad ze srovnatelného českého korpusu_CZ:

Přihláška vynálezu US 2011/0237539 A1 si nárokuje výrobu hemostatických vláken na bázi polysacharidů.

Slovo *application* může mít v patentu kromě překladu *přihláška* ještě jiný význam, a to *aplikace* neboli *použití*. *Application* v tomto významu se nejčastěji používá v části popisu, kde odkazuje na nejrůznější použití daného předmětu vynálezu, popřípadě jiných popisovaných předmětů, viz příklad:

..., wherein the application of the pressure causes the interior surfaces of the first and second arms at the distal-most one of the two crescent shaped portions...

V tomto případě se jedná o působení tlaku na předmět, je tedy jasné, že v tomto kontextu se nejedná o frázi obecné povahy, ale spíše technické povahy. Pro porovnání příklad ze srovnatelného českého korpusu_CZ:

Proto je vhodným substrátem pro oblast nosičů biologicky aktivních látek v široké škále biomedicínských aplikací.

Pokud je v patentu jeden nebo více výskytů podstatného jména *application*, pak je na překladateli, aby správně analyzoval kontext a rozhodl se pro správný překladový protějšek.

¹⁶ Priorita v oblasti patentů znamená právo přednosti, tedy že v případě udělení ochrany vynálezu nelze udělit ochranu jinému patentu popisující stejný vynález, který byl přihlášen později.

A PLURALITY OF

Touto frází je odkazováno na *množství* následujícího podstatného jména, tedy například:

...one or more sensors comprise a plurality of positioning systems...

...jeden nebo více snímačů zahrnuje množství polohovacích systémů...,

Význam je takový, že daných polohovacích systémů je více než jeden, avšak zároveň přesné množství není podstatné nebo není zatím řečeno. V českém korpusu_CZ například:

... mít potřebné množství nekrytých kusů popsaného nosiče...

Většinou se tato fráze používá v situaci, kdy pisatel patentu nechce nebo nemůže vyjádřit přesné množství, protože by tím mohl omezit rozsah ochrany vynálezu.

Také je potřeba zmínit, že při překladu této fráze je třeba se vyvarovat použití vágních slov jako je například *malý počet*, *velké množství*, *spousta* apod., které čtenáře odchyľují od obecného významu, kdy není počet znám. Ve spojení s výše uvedeným příkladem lze vysvětlit, že například *malý počet polohovacích systémů* navádí čtenáře k tomu, aby si myslel, že výše uvedený snímač zahrnuje pouze pár takových systémů, tedy například dva. Přitom bylo podle vynálezu zamýšleno, že takové systémy sice mohou být podle jednoho provedení dva, zároveň ale je podle jiného provedení možné, aby jich bylo i třeba tisíc. To je však jasné až z dalšího kontextu patentu, a proto je potřeba zůstat co nejvíce neutrální. Nejednoznačnost by v této situaci vedla k zúžení rozsahu vynálezu.

AS USED HEREIN

Tuto frází lze nalézt zejména na začátku části popisu, kde jsou vyjmenovány a popsány termíny a fráze, které se znovu vyskytují dále v popisu, a jejich přesné definice, aby se zamezilo nejasnostem nebo dvojznačnosti významu. Funkcí fráze *as used herein* v tomto kontextu je ujasnit, že se daný výraz nebo fráze v textu předkládaného patentu používá v rámci dané definice, v žádném jiném významu. Navrhovaným překladem je *jak se zde používá*, popřípadě také *jak je zde používáno*, lze také místo *zde* použít frází *v tomto dokumentu*.

Viz příklad:

The term "machine learning algorithm," as used herein, refers to an algorithm, executed by computer, that automates analytical model building, e.g. for clustering, classification or pattern recognition.

Termín „algoritmus strojového učení“, jak se zde používá, se týká algoritmu, prováděného počítačem, který automatizuje vytvoření analytického modelu, např. pro shlukování, klasifikaci nebo rozpoznávání vzorů.

Pro lepší vysvětlení lze říci, že pokud se v textu patentu píše o algoritmu strojového učení, pak je myšlen přesně takový algoritmus prováděný počítačem, který má takové schopnosti, že automatizuje vytvoření analytického modelu, jak je definováno v příkladu zde výše.

V případě, že jsou jednou definicí popsány dva a více termínů a v kontextu vynálezu slouží jako absolutní synonyma, přidává se k dané frázi slovo *interchangeably* jako výraz pro vyjádření zaměnitelnosti. Celá fráze by tedy zněla *as interchangeably used herein*, tedy *jak se zde používá zaměnitelně*.

Slovo *herein* se může pojit se spoustou dalších sloves a následně tvoří fráze, například *as described herein*, *as disclosed herein*, *as incorporated herein*, resp. *jak je zde popsáno*, *jak je zde začleněno*. Tyto fráze se pak vyskytují kdekoli v textu, z drtivé většiny v části popisu a mají za úkol čtenáře informovat o tom, že popisovaný předmět, který je touto frází doplňován, je zmíněn také na jiném místě v rámci textu patentu.

Závěr

Cílem práce bylo vytvořit seznam obecných anglických frází běžně se vyskytujících v patentech a navrhnout k nim český překladový protějšek. Teoretická část bakalářské práce obsáhla úvod do patentové problematiky, konkrétně byl popsán patent z pohledu obsahu a funkce. Zejména byla tato kapitola zaměřena na způsob přihlašování patentů a představení struktury patentů. V neposlední řadě bylo pojednáno o tom, jakým způsobem jsou patenty překládány, jaké problémy mohou potkat překladatele patentů a jak tyto problémy vyřešit. Tato kapitola přinesla vhled do patentové problematiky a seznámení se s úskalími, které musí překladatel překonat pro zpracování kvalitního překladu patentu.

Dále byl patent popsán z pohledu jazykového, tedy do jakého funkčního stylu patent spadá a jaké příznakové jazykové prvky patent vykazuje v angličtině a v češtině. Také byla zahrnuta problematika lexikálních svazků, včetně jejich definice a rozdělení. Přínosem této kapitoly byl náhled na textovou a jazykovou strukturu patentu a zejména seznámení se s pojmem lexikální svazky, což bylo následně velmi nápomocno při hledání a rozboru jednotlivých frází.

Analýza se zaměřovala na identifikaci obecných anglických frází často se vyskytujících v patentech a hledání jejich vhodného českého překladového protějšku na základě vzorků patentů psaných ve Spojených státech amerických a v České republice. Velká část analýzy byla zpracovávána v korpusovém manažeru *Sketch Engine*, který pomohl fráze rozpoznat. Analýza byla dokončena rozbohem jednotlivých nalezených frází zejména z významového a překladového hlediska.

Během analýzy jsem vyzorovala, že čeština nabízí mnohem více synonymních výrazů než angličtina, což může být pro překladatele matoucí a kvalita překladu patentu se může z tohoto důvodu snížit. Překladatel musí být vždy pozorný a kriticky přemýšlet nad tím, zda lze taková synonyma použít i v patentové dokumentaci. Použití nesprávných výrazů by totiž mohlo změnit význam obsahu patentu nebo se od něj odchýlit. To by následně vedlo třeba i k omezení rozsahu ochrany vynálezu a velkým finančním škodám pro přihlašovatele daného patentu.

Dalším zajímavým poznatkem, který vyvstal během zpracovávání praktické části je ten, že velmi často jsou patenty psané ve Spojených státech amerických mnohem delší než

patenty psané v České republice, co se týče počtu slov. Po podrobnějším prozkoumání jednotlivých dokumentů jsem zjistila, že patenty obou jazyků vykazují stejnou strukturu, jde tedy pouze o podrobnější popis a o rozebírání tématu vynálezu z různých hledisek ze strany amerických pisatelů patentů. Tento krok má výhodu v tom, že je patent popsán opravdu podrobně a jasně. Nevýhodou však může být, že příliš podrobný popis může zúžit rozsah ochrany patentovaného vynálezu, což není pro přihlašovatele patentu žádoucí.

Překážkou, která vyvstala při zpracování této práce, bylo, že obecné fráze, kterými se zabývala tato práce, nejsou tak početnou skupinou, jak bylo na počátku předpokládáno. Při první analýze a tvorbě seznamu *key words* byl zamýšlen rozsáhlejší slovníček frází, avšak po provedení celého postupu analýzy, tedy zejména po porovnání všech seznamů a vytvoření jednotlivých frází bylo zjištěno, že spousta klíčových slov (*key words*) patří k menší skupině frází. Výhodou této situace je skutečnost, že delší fráze, popřípadě větší množství slov související s jednotlivými frázemi poskytují široké možnosti rozboru frází.

Na analýzu provedenou v této bakalářské práci lze v rámci dalšího výzkumu navázat zpracováním méně často používaných obecných frází vyskytujících se v patentech, popřípadě se lze zaměřit na odbornou terminologii jednotlivých odvětví, do kterých vynálezy spadají. Hlavním cílem však vždy zůstává vytvořit pomůcku pro zejména začínající překladatele, kteří tento seznam nejčastějších obecných frází a přiložený kolokační glosář využijí při překladu patentů.

Přílohy

KOLOKAČNÍ GLOSÁŘ

– application

Kolokace	Použití ve větě	Navržený překlad věty
Premodifikace		
patent -	All publications, patent applications, patents and other references mentioned herein are incorporated by reference ...	Všechny zde zmíněné publikace, patentové přihlášky, patenty a jiné odkazy jsou zde začleněny odkazem ...
related -	Cross reference to related applications	Křížový odkaz na související přihlášky
present -	...it should be understood that the present application is not limited to the details or methodology set forth in the description or illustrated in the figures.	...mělo by být zřejmé, že předkládaná přihláška není omezena na podrobnosti nebo metodologii uvedenou v popisu nebo znázorněnou na obrázcích.
Spojení se slovesem		
claim	This application claims benefit of U.S. Provisional Patent Application No. 62/401,711 filed Sep. 29, 2016, which is hereby incorporated by reference...	Tato přihláška si nárokuje výhodu US prozatímní patentové přihlášky č. 62/401,711 podané 29. září 2016, která je zde začleněna odkazem...
relate	This application relates to U.S. patent application Ser. No. 14/491,451, filed Sep. 19, 2014...	Tato přihláška se týká US patentové přihlášky sériového č. 14/491,451 podané 19. září 2014...

– claim

Kolokace	Použití ve větě	Navržený překlad věty
Premodifikace		
preceding -	An electronic or electrical device or component thereof according to any preceding claim wherein R3 is hydrogen or methyl.	Elektronické nebo elektrické zařízení nebo jeho součást podle kteréhokoli z předcházejících nároků, přičemž R3 je vodík nebo methyl.
accompanying -	It is intended that all such methods, features and advantages be included within this description, and be protected by the accompanying claims.	Také se zamýšlí, že všechny takové způsoby, znaky a výhody jsou zahrnuty v popisu a jsou chráněny příloženými nároky.
appended -	... foregoing detailed description [...] and is not to be taken as limitations upon the scope of the invention, which is defined solely by the appended claims and their equivalents.	... předchozí podrobný popis [...] nelze brát jako omezení rozsahu vynálezu, který je definován výhradně připojenými nároky a jejich ekvivalenty.

Spojení s předložkou		
of -	The system of claim 1 wherein said conveyor is an inclined belt conveyor.	System podle nároku 1, přičemž uvedený dopravník je nakloněný pásový dopravník.
according to -	An electronic or electrical device or component thereof according to any preceding claim, wherein a and c are each independently 0 or 1;...	Elektronické nebo elektrické zařízení nebo jeho součást podle kteréhokoli z předcházejících nároků, přičemž a a c jsou každé nezávisle 0 nebo 1;...
in -	Additional aspects are defined in the claims.	Dodatečné aspekty jsou definovány v nárocích.
Spojení se slovesem		
intend	... the claims are intended to be disclosed separately and independently from each other for the purpose of original disclosure,nároky mají být popsány samostatně a nezávisle na sobě z důvodu původního popisu, ...
define	It is intended that the following claims define the scope of the disclosure ...	Je zamýšleno, že následující nároky vymezují rozsah popisu...

– **embodiment**

Kolokace	Použití ve větě	Navržený překlad věty
Premodifikace		
exemplary -	Exemplary embodiments of the present invention relate generally to system and methods for providing material to a gasifier.	Příkladné provedení předkládaného vynálezu se obecně týkají systému a způsobů poskytnutí materiálu do zplynovače.
preferred -	In accordance with preferred embodiments of the present invention, the imaging apparatus 100 scans the x-ray beam ...	V souladu s výhodnými provedeními předkládaného vynálezu, zobrazovací přístroj 100 skenuje rentgenový paprsek...
disclosed	The various disclosed embodiments address these and other needs...	Různá popsaná provedení řeší tyto a jiné potřeby...
Postmodifikace		
- of	... a lengthening device according to embodiments of the technology described herein employ specialized modification of the surface...	... prodlužovací zařízení podle provedení zde popsané technologie zahrnuje zvláštní modifikace povrchu...
Spojení s předložkou		
in	In some embodiments, the longitudinal member 118 and the lateral member 124 comprise a material...	V některých provedeních podélný člen 118 a boční člen 124 zahrnují materiál...
according to -	According to various embodiments, program instructions, ... can distribute implementations of the PIM commands...	Podle různých provedení, instrukce programu...mohou distribuovat implementace příkazů PIM...

– example

Kolokace	Použití ve větě	Navržený překlad věty
Premodifikace		
non-limiting -	As non-limiting examples, a chemical modification may include covalent DNA modification, such as DNA methylation ...	Jako neomezující příklady může chemická modifikace zahrnovat modifikaci kovalentní DNA, jako je metylace DNA...
comparative -	...compositions and evaluation results of the aqueous solutions in which the molds of the examples and the comparative examples were formed.	...složení a výsledky hodnocení vodných roztoků, ve kterých byly vytvořeny formy podle příkladů a srovnávacích příkladů.
specific -	It is not intended that the invention be limited by the specific examples provided within the specification.	Není zamýšleno, aby byl vynález omezen na konkrétní příklady poskytnuté v rámci specifikace.
illustrative -	FIG. 24 provides an illustrative example of tagging approaches.	Obr. 24 poskytuje ilustrativní příklad na přístupy tagování.
other -	Other examples may be comprised of one or more systems to process the desired amount of material...	Další příklady mohou být tvořeny jedním nebo více systémy pro zpracování požadovaného množství materiálu...
following -	Other features of the invention will become apparent from the following examples.	Další znaky vynálezu budou zřejmé z následujících příkladů.
Postmodifikace		
- embodiment	FIG. 5 depicts a diagrammatic representation of an example embodiment of an application according to some embodiments;	Obr. 5 zobrazuje schematické znázornění příkladu provedení aplikace podle některých provedení;
- method	FIG. 6 is a flow diagram of an example method for transferring ownership of a segment of a physical unit of a physical commodity ...	Obr. 6 je vývojový diagram příkladu způsobu převodu vlastnictví segmentu fyzické jednotky fyzické komodity ...
Spojení s předložkou		
- of	An example of motor 22 is an electric motor that is adjustable or variable speed (VFD).	Příkladem motoru 22 je elektrický motor, který je nastavitelné nebo proměnné rychlosti (VFD).
of -	Moreover, the various features of the representative examples and the dependent claims may be combined in ways that are not specifically and explicitly enumerated ...	Kromě toho mohou být různé znaky reprezentativních příkladů a závislých nároků kombinovány způsoby, které nejsou konkrétně a explicitně vyjmenovány...
in -	As shown in the Examples and otherwise herein, endophyte-inoculated plants display altered oil content, ...	Jak je ukázáno v příkladech a jinde zde, rostliny naočkované endofyty vykazují změněný obsah oleje, ...
for -	For example, the retaining cap has a plurality of gas passages extending therethrough for providing the shield with a gas flow.	Zádržný uzávěr má například množství průchodů pro plyn, které jím procházejí, aby poskytovaly krytí pro proudění plynu.

Spojení se slovesem		
show	This example shows a combination of adjustable restrictors 54 and fixed (i.e., stationary) restrictors 56.	Tento příklad ukazuje kombinaci nastavitelných omezovačů 54 a pevných (tj. stacionárních) omezovačů 56.
include	Also, some of the disclosed examples include a curing station to cure the hydrophobic material or the dielectric material.	Některé z popsaných příkladů také zahrnují vytvrzovací stanici pro vytvrzování hydrofobního materiálu nebo dielektrického materiálu.
illustrate	The following example illustrates one possible workflow enabled by the systems and methods described herein.	Následující příklad ilustruje jeden možný pracovní postup, který je umožněn zde popsanými systémy a způsoby.

– **figure**

Kolokace	Použití ve větě	Navržený překlad věty
Premodifikace		
accompanying -	In addition, the logic flows depicted in the accompanying figures and/or described herein do not necessarily require the particular order ...	Navíc vývojový diagram zobrazený na přiložených obrázcích a/nebo popsaný zde nutně nevyžaduje zvláštní pořadí...
Spojení s předložkou		
according to -	... cable tray boxes and the covers, which also server as lower air foils according to FIG. 10A;	... kabelové žlaby a kryty, které zároveň slouží jako spodní vzduchové fólie podle obr. 10A;
with reference to -	As explained above with reference to FIG. 3, the deployment of an application may be made mandatory, ...	Jak je vysvětleno výše, s ohledem na obr. 3, může být využití aplikace povinné...
in -	... the restrictors are positioned radially around the outlet tube as shown in FIG. 8 omezovače jsou umístěny radiálně kolem výstupní trubky, jak je znázorněno na obr. 8...
Spojení se slovesem		
illustrate	It should be understood that the figures illustrate the exemplary embodiments in detail...	Mělo by být zřejmé, že obrázky podrobně znázorňují příkladná provedení ...
intend	... the figures are only intended to facilitate the description of the various embodiments described herein.	... obrázky mají pouze usnadnit popis různých zde popsaných provedení.

– herein

Kolokace	Použití ve větě	Navržený překlad věty
Modifikace		
interchangeably	"Affinity" and "binding affinity" as used interchangeably herein refer to the tendency or strength of binding of the binding member to the analyte.	„Afinita“ a „vazebná afinita“ jak jsou zde používány zaměnitelně, odkazují na tendenci nebo sílu vazby vazebného členu k analytu.
previously	For example, such removing can involve generating an electric force (such as that described previously herein) ...	Například takové odstranění může zahrnovat tvorbu elektrické síly (takové, jaká zde byla dříve popsána) ...
Spojení se slovesem		
used	As used herein, the phrase "electrically connected" includes not only mutual direct connection, but also the case of connection via...	Jak se zde používá, fráze „elektricky spojené“ zahrnuje nejen vzájemné přímé spojení, ale také případ spojení prostřednictvím...
disclose	More particularly, embodiments disclosed herein relate to a new solution for controlling ...	Konkrétněji zde popsaná provedení se týkají nových řešení pro kontrolu...
describe	Benefits, other advantages, and solutions to problems have been described herein with regard to specific embodiments.	Benefity, další výhody a řešení problémů zde byly popsány s odkazem konkrétní provedení.
provide	In another aspect provided herein is a method of analyzing a nucleic acid population ...	V dalším zde poskytnutém aspektu je způsob analýzy populace nukleových kyselin, ...
incorporate	...(see, for example, Amann et al. (2001) Current Opinion in Biotechnology 12:231-236, incorporated herein by reference).	...(viz například Amann a kol. (2001) Current Opinion v Biotechnology 12:231-236, začleněno zde odkazem).
define	As noted herein , the tag may include a nucleic acid.	Jak je zde uvedeno, značka může zahrnovat nukleovou kyselinu.
cite	... all patents, patent applications, and publications, and electronically available material cited herein are incorporated by reference in their entirety.	...všechny zde citované patenty, patentové přihlášky a publikace a elektronicky dostupné materiály jsou v plném rozsahu začleněny odkazem.

– **method**

Kolokace	Použití ve větě	Navržený překlad věty
Premodifikace		
exemplary -	FIG. 17 illustrates another exemplary method for removing beads not located in the wells of the depicted device.	Obr. 17 znázorňuje další příkladný způsob odstraňování kuliček, které nejsou umístěny v jamkách zobrazeného zařízení.
such -	Tags used in such methods are sometimes referred to as "unique tags".	Na štítky použité v takových způsobech je občas odkazováno jako na „unikátní štítky“.
Spojení s předložkou		
- of	Further, the methods of the disclosure may be used to characterize the heterogeneity of an abnormal condition in a subject.	Způsoby popisu mohou dále být použity k charakterizaci heterogenity abnormálního stavu u subjektu.
- for	For example, methods for polyp detection may be used with endoscope systems comprising a single imaging device...	Způsob pro detekci polypů lze například použít se systémem endoskopu zahrnujícím jediné zobrazovací zařízení...
Spojení se slovesem		
provide	In still another aspect of the present disclosure, there is provided a method for forming the mold.	V ještě dalším aspektu předkládaného popisu je poskytnut způsob pro vytváření formy.
comprise	In another embodiment the method further comprises separating single-stranded DNA from double-stranded DNA ...	V dalším provedení způsob dále zahrnuje oddělení jednovláknové DNA od dvouvláknové DNA...
use	Another method uses random primers having adapter sequences on their 5' ends and random bases on the 3' end.	Další způsobem používá náhodné primery mající adaptérovou sekvenci na svém 5' konci a náhodou bázi na 3' konci.

– **plurality**

Kolokace	Použití ve větě	Navržený překlad věty
Premodifikace		
said -	wherein said plurality of biodegradable anchors are disposed across the length the spring coils.	...přičemž uvedené množství biodegradabilních kotev je uloženo podél délky pružinových cívek.
Spojení s předložkou		
- of	based on activity of at least one other modular system including a plurality of different modules.	... založeno na činnosti alespoň jednoho dalšího modulárního systému včetně množství různých modulů.
Spojení se slovesem		
define	The comb of claim 1, wherein each of the plurality of teeth comprises a cross sectional geometry defined by the plurality of edges.	Hřeben podle nároku 1, přičemž každé z množství zoubků zahrnuje geometrii průřezu definovanou množstvím hran.

– present (adj.)

Kolokace	Použití ve větě	Navržený překlad věty
Spojení s podstatným jménem		
- invention	In accordance with an aspect of the present invention, there is provided an apparatus for a continuous multi-stage vertically sequenced gasification process	V souladu s jedním aspektem předkládaného vynálezu je poskytnut přístroj pro kontinuální vícestupňový vertikálně seřazený způsob zplyňování.
- disclosure	According to exemplary embodiments described in the present disclosure, a cable type antenna ...	Podle příkladného provedení popsaného v předkládaném popisu, anténa kabelového typu...
- application	... it should be understood that the present application is not limited to the details or methodology set forth in the description mělo by být zřejmé, že předkládaná přihláška není omezena na podrobnosti nebo metodologii uvedenou v popisu ...

Summary

The aim of this bachelor thesis is to summarize the most frequently used general English phrases found in patents, provide corresponding translation counterparts in the Czech language, address any problems or ambiguities in the translation of these phrases and create a collocation glossary, including sample sentences taken from English-written patents and the translation of these sentences proposed by the author of the thesis.

First chapter of the thesis outlines the topic of patents and patent applications. A patent is a document providing a legal protection of inventions, which guarantees the patent owner the exclusive right to industrial use of the invention. For a patent to be recognized by the patent office, it must meet the patentability requirements, which according to European Patent Office¹⁷ means the patent must be new, must be susceptible of industrial application, must involve inventive step and must belong to any field of technology. What adds to the quality of the patent is the well-organized structure. The structure includes a description of the individual parts that are required by a patent office for a successful patent application, in particular header, description, claims, drawings and abstract, which are further divided. In the last section of this chapter there are provided ways of translating of patents. It is especially important to pay attention to the consistency and correctness of the terminology, whether it is general terms or technical terms. In addition, it defines what problems patent translators can encounter and how to solve them. Olohan (2016, p. 129–130) suggests translators are to be attentive when translating and properly check each translated sentence. It is also necessary to know patents in general and know which registry to use.

Following on from the first chapter, a second chapter describes patent from a linguistic point of view. Patents fall into an administrative functional style, however, the patent also partly belongs to the technical and legal style. Subsequently the characteristic linguistic phenomena which form a structure in English or Czech patents, are described. There are a lot of similarities comparing English and Czech characteristic linguistic phenomena, for example, both use passive constructions very often, incorporate Latin words, modal verbs and last but not least use archaisms. Part of this chapter belongs to a discussion of lexical

¹⁷ See: https://www.epo.org/en/legal/guidelines-epc/2023/g_i_1.html.

bundles that Biber (1990, p. 993–1000) defines as repeating strings of three or more words occurring often in documents. Tomášek (1998, p. 47) supplements the general definition of lexical bundles with their practical division. This theoretical overview of patents and their linguistic properties provide a basis for recognizing phrases in analyzed corpora.

Furthermore, the thesis contains an analysis of the phrases itself. The method of generation of a list of the most common phrases found in patents is as follows. Using the Orbit Intelligence database, where two corpora are created, one of which consists of patents filed in the Czech Republic and the other of patents filed in the United States of America. Both corpora are further processed in the *Sketch Engine* corpus manager to obtain lists of *key words*, the function of which is to sort words that appear in the analysed corpora with a greater frequency than in the reference corpus, and the most frequently occurring words are selected. In addition, from the analysed corpora, lists of *N-grams* are generated, which include clusters of consecutive words that often appear together, and subsequently they are compared with selected words from the list of *key words* to find phrases. To check if the phrases are complete, the *Concordance* function is used, wherein this function allows the user to put the phrases into context.

Based on this procedure, two lists of phrases are created - English and Czech, which are then compared to each other to find suitable Czech translation counterparts to the general English phrases found in patents. Each phrase is further analyzed regarding content and function. The thesis also includes a collocation glossary of the most frequently occurring phrases, which also includes exemplary English sentences excerpted from the analysed English corpus, for which a Czech translation is proposed.

The final part of this thesis includes a summary of the results of the performed analysis and discusses the problems and obstacles that arose during bachelor's thesis. Finally, possibilities for further research are discussed.

Such a list of phrases should make patent translators more efficient in their work and reduce the time the translator would otherwise have to spend searching for the right translation counterpart. From the analysis of the related literature, the author found that there is no comprehensive dictionary of such general phrases, and the phrases from the field of patents are not sufficiently compiled. Therefore, this thesis will help translators to better understand general phrases often used in patents.

Bibliografie

BIBER, Douglas, Stig JOHANNSON, Edward FINEGAN, Susan CONRAD a Geoffrey LEECH. *Longman Grammar of Spoken and Written English*. Edinburg: Pearson Education Limited, 1999. ISBN 0-582-237254.

BIBER, Douglas, Susan CONRAD a Geoffrey LEECH. *Longman student grammar of spoken and written English*. 2. vyd. Edinburgh: Pearson Education Limited, 2003. ISBN 0-582-237262.

BIBER, Douglas. *University language: A corpus based study of spoken and written registers*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2006. ISBN 978-90-272-2295-4.

BYRNE, Jody. *Scientific and technical translation explained*. 1. vyd. New York: Routledge, 2014. ISBN 978-1-905763-36-8.

ČECHOVÁ, Marie. *Stylistika současné češtiny*. Praha: ISV, 1997. ISBN 80-85866-21-8.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Patentová statistika*. Online. ELIÁŠ, Karel a MANA, Martin. https://www.czso.cz/csu/czso/patentova_statistika. [online] 15.11.2023. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>. [cit. 2023-12-09].

EFFENBERGER, Karel. *Průmyslové vlastnictví: odborná angličtina*. 1. vyd. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 1994. ISBN 80-85100-34-7.

Evropský patentový úřad. *Unitary patent guide: obtaining, maintaining and managing unitary patents*. 2. vyd. Mnichov: EPO, 2022. ISBN 978-3-89605-293-3.

Evropský patentový úřad. *Patentability requirements*. Online. https://www.epo.org/en/legal/guidelines-epc/2023/g_i_1.html. [online]. Dostupné z: <https://www.epo.org/en>. [cit. 2023-12-09].

JELÍNEK, Milan, Petr KARLÍK, Marek NEKULA, Zdenka RUSÍNOVÁ a Miroslav GREPL. *Příruční mluvnice češtiny*. 2. vyd. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2012. ISBN 978-80-7106-624-8.

- KAHRL, Robert C. *Patent claim construction*. 2. vyd. New York: Wolters Kluwer, 2014. ISBN 0-7355-2237-5.
- KNITTLOVÁ, Dagmar. *K teorii i praxi překladu*. 2. vyd. Olomouc: UPOL, 2000. ISBN 80-244-0143-6.
- MAN, Oldřich. Jazykové šablony v odborném stylu. *Acta Universitatis Carolinae, Philologica*. Praha: Carolinum, 1969, roč. 4–5, s. 103–111.
- MINÁŘOVÁ, Eva. *Stylistika pro žurnalisty*. 1. vyd., Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-2979-4.
- MITCHELL, James Brian Alexander a Anca Irina FLORESCU-MITCHELL. *Practical guide to scientific and technical translation, A: publishing, style and terminology*. 1. vyd. Singapur: World Scientific, 2022. ISBN 978-9811241550.
- OLOHAN, Maeve. *Scientific and Technical Translation*. 1. vyd. New York: Routledge, 2016. ISBN 978-0-415-83784-2.
- PRESSMAN, David a Richard STIM. *Patent's for beginners*. 10. vyd. Minnesota: Sheridan, 2021. ISBN 978-1-4133-2868-4.
- SCOTT, Mike a Christopher TRIBBLE. *Textual Patterns: Key Words and Corpus Analysis In Language Education*. Filadelfie: John Benjamins Publishing Company, 2006. ISBN 978-90-272-2294-7.
- STUBBS, Michael. Two quantitative methods of studying phraseology in English. *International Journal of Corpus Linguistics*. 2002, č. 7, p. 215-244. ISSN 1384-6655.
- TOMÁŠEK, Michal. *Překlad v právní praxi*. Praha: Linde, 1998. ISBN 80-7201-125-1.
- ÚŘAD PRŮMYSLOVÉHO VLASTNICTVÍ. Úřad průmyslového vlastnictví. <https://upv.gov.cz/prumyslova-prava/vynalezy-patenty> [online]. 2020. Dostupné z: <https://upv.gov.cz> [cit. 2023-11-02].
- VAN LAAN, Krista. *The insider's guide to technical writing*. 2. vyd. Denver: XML Press, 2022. ISBN 978-1-937434-79-3.
- WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION. *WIPO Patent Drafting Manual*. 2. vyd. Ženeva: WIPO, 2022. ISBN 978-92-805-3264-7.

WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION. *WIPO Facts and Figures 2023*. <https://www.wipo.int/en/ipfactsandfigures/patents> [online]. 2023. Dostupné z: <https://www.wipo.int/portal/en/index.html> [cit. 2023-12-09].

ZAHRADNÍČEK, Tomáš. *Anglicko-český technický slovník*. Ostrava: Montanex, 2002. Velké technické slovníky. ISBN 80-7225-052-3.